

Swami Dayananda

De essentie van de Bhagavad Gita

Viveki

Inhoud

Voorwoord	9
Dankbetuiging	11
1. Het probleem van de mens	12
Het fundamentele probleem	12
Het verlangen om anders te zijn	13
Twee activiteiten	14
Het doel van het leven	16
De oplossing in de Gītā	17
2. Het verdriet van Arjuna	19
De achtergrond van de Gītā	19
De openingsscène	21
Arjuna's conflict	23
3. De zoektocht naar een oplossing	26
Heer Kṛṣṇa's advies	26
Arjuna's ontdekking van het probleem	28
4. De drie beperkingen	35
Geen reden voor verdriet	35
De beperkingen van een mens	36
Irreële problemen	37
Ongeldige zoektocht	38
De relatieve ik	39
De basis-ik	42
5. Wie ben ik?	43
Waarom je onwetend bent van jezelf	43
Ben je het lichaam?	44
Ben je de zintuigen?	45
Ben je de geest?	45
Ben je het intellect?	46
Ben je onwetendheid?	46
Je bent bewustzijn	47
Bewustzijn is onbegrensd	48
6. Je bent geluk	51
Beperking is niet echt	51

De aard van bewustzijn	52
Het verdrijven van het idee van beperking	53
Een nieuw probleem	54
De toestand van de mens	54
Is geluk een object?	54
Zit geluk binnen in mij?	55
Jij bent geluk	55
Diepe slaap, een staat van geluk	56
Geluk is de afwezigheid van wensen	56
7. Karmayoga	60
Arjuna's verwarring	60
Het probleem van voorkeur en afkeer	62
Voorkeur en afkeer: een obstakel voor kennis	64
Stoppen met handelen is niet mogelijk	67
Karmayoga: een houding tegenover handelingen	68
Prasādabuddhi: dankbare aanvaarding	70
Īśvarārpaṇabuddhi: het opdragen van handelingen aan de Heer	71
Het effect van karmayoga	73
8. Kennis en vrijheid van handelen	75
Kennis is een wonder	75
Het verhaal van de vermiste tiende man	76
De noodzaak voor een leraar	77
Wie was de eerste guru?	78
Verering van zelfkennis	79
Handelen en niet-handelen	80
Je bent niet-handelend bewustzijn	82
Een voorbeeld van niet-handelen	83
9. Verzaking	85
Plicht, verzaking en sannyāsa	86
Verering van kennis en Arjuna's twijfel	88
Verzaking en handelen: hun functies	89
Nyāsa en sannyāsa	90
10. Meditatie	94
Ervaring is geen kennis	95
Wat is kennis?	97
Zelfveroordeling is een probleem	98
Het probleem van gewoonte	99

De noodzaak voor meditatie	100
11. Wie is God?	103
De vormen van beperking	103
Wie heeft de wereld geschapen?	104
De oorzaak van de objectieve schepping	105
Geloof of kennis	105
De materiële oorzaak	107
Welke vorm heeft de Heer?	109
De golf en de oceaan	110
12. Het zelf is brahman	111
God verschilt niet van mij	111
Wanneer ben je een devoot?	112
Drie typen devoten	113
Het vierde type devoot	114
Wat is brahman?	115
Verschillen zijn slechts schijnbaar	117
Dood en geboorte: saṃsāra-cakra	118
Saṃsāra beëindigen door middel van kennis	119
13. Koning onder de geheimen	121
Koning onder de takken van kennis	121
Ken de Heer	122
Ken u zelve	123
Werkelijk en schijnbaar: het grote geheim	124
Jij bent volmaakt	126
De zorgen van de mensheid	128
14. De glories van de Heer	130
Een tevreden geest	130
Gevoelige geest	131
Hoe je je houding kunt veranderen	132
Wat bezit je in het leven?	132
De glories van de maker	134
Van wie is jouw lichaam?	134
De kosmische persoon	136
15. Devotie	137
Het individu en het geheel	137
Wat is devotie?	139
Het relatieve en het fundamentele	141
Invocatie en verering	143

Devotie is een houding	143
Yoga is het middel voor kennis	145
16. Het veld en de kenner van het veld	147
De kṣetra	147
De kṣetrajña	148
Kṣetrajña is jñeyam en puruṣa	149
Jñānam: waarden voor het leven	152
17. De drie kwaliteiten	158
18. De boom van saṁsāra	162
Het kappen van de boom	164
Het einddoel dat nooit eindigt	165
Het onbegrensde kan niet begrensd zijn	167
19. De goddelijke en de demonische natuur	172
Programmering, waarden en deugden	172
Waarden verwerken	174
Waarden voor bevrijding	176
20. De drievoudige śraddhā	178
21. Het resultaat van het onderwijs	181
Tyāga: afstand doen van het resultaat van handelingen	181
Sannyāsa: afstand doen van handelen	181
De voorkeur blijft bestaan	182
De wereld is geen valstrik	183
Verdriet wordt opgebouwd	184
Het voorstel van de Heer	185
Het onderwijs resumerend	186
Arjuna's antwoord	189
Slot	190
Uitspraak Sanskriet	191
Woordenlijst	192
Over Swami Dayananda	197

Voorwoord

De Bhagavad Gītā, letterlijk ‘het Lied van de Heer’, is een onderdeel uit het beroemde, klassieke epos de Mahābhārata. In de Bhagavad Gītā lezen we de dialoog tussen de hindoegod Kṛṣṇa en de meesterlijke boogschutter Arjuna. Een oorlog tussen twee aan elkaar verwante families staat op het punt uit te breken. Arjuna staat midden op het slagveld opgesteld, klaar om te strijden. Maar als hij aan beide kanten zijn familieleden, leraren en vrienden ziet staan, wordt hij overstelpt door verdriet en een gevoel van machteloosheid. Hij weet niet meer wat hij moet doen: vechten of de strijd opgeven. Dan vraagt hij Heer Kṛṣṇa om raad.

Arjuna’s situatie is uitzonderlijk, maar zijn probleem is ontstaan uit het gevoel van gebrek dat ieder mens heeft. Elk probleem is het gevolg van het fundamentele, menselijke probleem van het ontoereikende, gebrekkige zelf. Heer Kṛṣṇa onthult in de Bhagavad Gītā dat ieder mens, zelfs elk levend wezen, een compleet, toereikend zelf is. Het gevoel van gebrek komt voort uit de onwetendheid van de werkelijke natuur van het zelf. Alleen de kennis van het zelf zal het gevoel van gebrek uitbannen. Wanneer je ontdekt dat je een vol en compleet wezen bent, verdwijnen al je conflicten en verdriet. Geluk wordt natuurlijk, ongedwongen. Je wordt een spontaan mens en het leven wordt een spel. Deze kennis wordt *brahmavidyā*¹ genoemd en is het primaire onderwijs van de Bhagavad Gītā.

Het secundaire onderwijs van de Bhagavad Gītā is *yogaśāstra*. Om de waarheid van het zelf te kunnen erkennen, heb je een contemplatieve, kalme geest nodig, die vrij is van voorkeuren en antipathieën. Daarom onderwijst de Gītā *karmayoga*, waarbij je een specifieke houding ontwikkelt ten opzichte van handelingen en hun resultaten. Deze *yoga*-houding neutraliseert je voorkeuren en anti-

¹ Zie voor een woordenlijst pagina 192.

pathieën en leidt tot een kalme, lerende geest. *Brahmavidyā* en *yogaśāstra* vormen samen het volledige onderwijs van de Gītā.

De kracht van Heer Kṛṣṇa's onderwijs wordt zichtbaar als Arjuna tot slot zegt: "Mijn verwarring is verdwenen. Ik heb de kennis dat ik vol en compleet ben verkregen. Ik voel geen aarzeling meer om te doen wat er gedaan moet worden." Dit kan iedereen zeggen die het onderwijs van de Bhagavad Gītā heeft begrepen.

1. Het probleem van de mens

De menselijke geest is een slagveld, een toneel van voortdurend conflict. Conflicten ontstaan omdat we keuzes hebben. Een dier heeft geen conflicten. Een koe vraagt zich niet af: zal ik vegetariër zijn of niet? Haar leven wordt door instinct bepaald en daarin heeft ze geen keuze. Kiezen is het voorrecht van de mens.

Conflicten ontstaan wanneer je een keuze hebt: wat te doen, wat te vermijden. Je moet steeds opnieuw pauzeren en nadenken, want elk ogenblik sta je op een tweesprong en je kunt niet twee wegen bewandelen. Zal ik dit wel of niet doen? Zal ik handelen of afzien van handelen? Zal ik trouwen of vrijgezel blijven? Een fabrieksdirecteur overweegt: zal ik deze fabriek wel of niet bouwen? Een huisvrouw vraagt zich af: zal ik aardappels of rijst koken?

Het fundamentele probleem

Het is een grote zegen om als mens geboren te worden, met onderscheidingsvermogen en keuzevrijheid als unieke gaven. Deze zegen is tegelijkertijd een vloek, want keuze creëert conflicten. Voor hulp bij deze conflicten wenden mensen zich vaak tot de Heer. Een koe gaat niet naar een tempel of kerk om te bidden of om een mis bij te wonen. Ze zoekt geen hulp en bedankt de Heer ook niet voor de zegen die ze ontvangen heeft. Mensen doen dit allemaal wel, in de hoop dat hun innerlijke kracht toeneemt. In een leven dat vol zit met problemen die keuzes vereisen, is er geen zelfbeheersing. Je vraagt iemand simpelweg “Hoe gaat het met je?” en hij vertelt je zijn complete levensverhaal. Dit wil niet zeggen dat hij de enige is die problemen heeft; anderen weten dat deze vraag slechts een formaliteit is en vertellen daarom hun verhalen niet. Iedereen heeft veel narigheid om mee om te gaan, want elke geest is een slagveld.

Een dier is enkel geïnteresseerd in voedsel en voortplanting en kan instinctief voor deze behoeften zorgdragen. Een mens heeft dezelfde behoeften, maar hij heeft een extra kenmerk dat voor

zichzelf en anderen problemen creëert: een onvoorspelbare geest. 's Ochtends voelt hij zich misschien goed, maar 's avonds kan hij zich tegenovergesteld voelen. De ene dag kan hij heel vriendelijk zijn, maar de volgende dag zoekt hij ruzie, kan hij niets hebben en beschouwt hij de minste kritiek als een belediging. Het is voor hem onmogelijk om op een consequente wijze met anderen om te gaan, omdat hij steeds weer verandert. Vaak kan hij zelfs niet eens goed met zichzelf omgaan. Dit probleem van de veranderlijke geest, een geest die voortdurend in conflict is, is niet alleen een probleem van de moderne mens; het is een klassiek probleem, een fundamenteel, menselijk probleem.

Het probleem van de geest los je niet op door al je behoeften te bevredigen. Zelfs als al je wensen vervuld konden worden, dan nog zou je conflicten hebben, omdat je je zou afvragen wat je vervolgens moest gaan doen. Elke nacht, in diepe slaap, kondig je in deze innerlijke strijd een wapenstilstand af, maar zodra de geest wakker is, beginnen de conflicten weer. Er blijven conflicten bestaan, zolang de geest bestaat, of hij nu droomt of wakker is.

Je kunt conflicten niet verdragen en je kunt ze ook niet oplossen door de geest tijdelijk ongevoelig te maken met drugs of andere middelen; zodra het denken begint, treden de conflicten weer op de voorgrond. Hoe moet ik dan met conflicten omgaan? Zou ik de kracht van mijn geest moeten vernietigen door mijn grip op hem te verliezen, terwijl ik hem laat zwelgen in een of andere gefantaseerde staat om aan de realiteiten van het leven te ontsnappen? Of zou ik moeten proberen om een oplossing voor dit probleem te vinden? De mens heeft hierin geen keus, als hij de controle over zijn geest wil behouden. Het probleem van conflict moet voorgoed worden opgelost.

Het verlangen om anders te zijn

De geest bezit uitzonderlijke krachten en zijn lijden is eveneens uitzonderlijk. Een man, die bestookt wordt door innerlijke conflicten, ziet in India een koe op straat, die zich niet bewust is van de toeterende auto's om haar heen. De man denkt: misschien is deze